

Nr 24.

Av herr **Petrén**, om stipendier till fängelseläkare för beivrande av de rättspsykiatriska kurserna.

Av år 1912 års riksdag beslöts en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om fängelseläkarnas kompetens i rättspsykiatriskt avseende samt därefter vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunde föränledas, och, om så syntes erforderligt, inför riksdagen framlägga förslag i ärendet.

Sedan denna skrivelse blivit remitterad till fångvårdsstyrelsen, infortrade denna yttrande i ärendet av sin biträdande läkare, professor J. E. Johansson. Uti sitt den 30 oktober 1912 avgivna yttrande avstyrkte denne på anförda skäl införandet av bestämmelse om viss tjänstgöring å hospital såsom oeftergivligt kompetensvillkor för fängelseläkartjänst, men föreslog, att fångvårdsstyrelsen genom anordnande av särskilda kurser i rättspsykiatri eller genom understöd för studieresor måtte tillmötesgå det från flera håll uttalade önskemålet, att de nuvarande fängelseläkarna sattes i tillfälle att öka sin rättspsykiatriska utbildning. Till denna uppfattning anslöt sig och fångvårdsstyrelsen, som i underdånig skrivelse den 11 november 1912 — med framhållande av angelägenheten av att fängelseläkarna genom deltagande i särskild studiekurs eller anorledes vunne erforderlig rättspsykiatrisk utbildning — föreslog sådan ändring i Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten, att fångvårdsstyrelsen erhöle rätt medgiva läkare vid fångvårdsanstalt att företaga resa i tjänsten för genomgående av studiekurs i rättspsykiatri.

Då förutsättningen för anordnandet av särskild undervisning i rättspsykiatri för fängelseläkare och blivande fängelseläkare vore inrättandet av en lärarbefattning i ämnet, väckte professor Gadelius i Karolinska institutets lärarkollegium förslag härom. Sedan alla i ärendet hörda myndigheter tillstyrkt detta förslag och sedan anordnandet å Långholmens centralfängelse av en avdelning för sinnessjuka och abnorma fångar, där lämpligt material skulle kunna ställas till förfogande för undervisningen i rättspsykiatri, blivit definitivt beslutat, beviljades arvode åt en lärare i rättspsykiatri vid Karolinska institutet. Enligt kungl. brevet den 5 mars 1920 skall denne hålla tvenne kurser årligen, vardera av två månaders längd.

Samma år dessa kurser började, framlade överenspektören för sinnessjukvården förslag om statsanslag till fängelseläkare för genomgående av rättspsykiatriska kurser och om stadgande, att genomgående av sådan kurs skulle

föreskrivas som kompetensvillkor för ny läkare vid centralfängelse och straff-fängelse. Sedan centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund i infordrat yttrande uttalat sig för att nyutnämnd fängesläkare (undantagandes läkare vid kronohäkte) skulle förbinda sig att inom viss tid efter tjänstens tillträde ha genomgått rättspsykiatrisk kurs och tillstyrkt förslaget om statsanslag till genomgående av sådana kurser åt fängesläkare, avgav medicinalstyrelsen den 11 februari 1922 yttrande i ärendet, däri särskilt framhölls önskvärdheten av att *även de nuvarande läkarna vid centralfängelser och straffängelser* ville förskaffa sig den psykiatriska utbildning, som en två månaders kurs i rättspsykiatri avsåg att bibringa; och hemställdes för den skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bevilja ett anslag å 5,000 kronor till fem stipendier för fängesläkares, eventuellt även andra legitimerade läkares deltagande i rättspsykiatrisk kurs under två månader, därvid dock enligt medicinalstyrelsens mening borde föreskrivas, att innehavare av sådant stipendium under beivrandet av kursen, vilken omfattar 4 timmars föreläsning i veckan, jämväl borde hava praktisk tjänstgöring vid sinnessjukavdelning eller sinnessjukanstalt, vilken tjänstgöring styrelsen tänkt sig anordnad dels vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning (till vilken föreläsningarna i fråga äro förlagda) dels vid sinnessjukanstalt, antingen Långbro eller Konradsberg.

Därpå väckte undertecknad vid 1926 års riksdag — i anledning därav att denna medicinalstyrelsens hemställan då ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd — en motion, däri hemställdes, att riksdagen till stipendier åt fängesläkare för genomgående av rättspsykiatrisk kurs måtte för närmast följande budgetår anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor.

Efter att hava omnämnt att *ännu icke en enda fängesläkare* beivrat någon av de hittills hållna 10 rättspsykiatriska kurserna, utan att eleverna å dessa huvudsakligast utgjorts av medicine kandidater jämte en och annan i Stockholm boende legitimerad läkare, anfördes till stöd för den sålunda gjorda hemställan följande:

Det uttalade önskemålet att även den nuvarande generationen av fängesläkare måtte få den utbildning, som de rättspsykiatriska kurserna avse att meddela, har sålunda hittills alls icke blivit uppfyllt. Och man torde icke heller hava att räkna med att någon ändring härutinnan kommer att ske, förr än fängesläkarna kunna komma i åtnjutande av stipendier för genomgående av rättspsykiatrisk kurs, liksom stipendium plägar utgå till läkare, som genomgå ämbetskurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst. För detta ändamål beviljades sålunda anslag senast för budgetåret 1924—1925, av vilket anslag jämlikt kungl. brev den 11 april 1924 stipendium å 1,000 kronor finge tilldelas läkare för beivrande av den samma år anordnade kursen i fråga, vilken omfattade en tidrymd av 2½ månader. Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle fem stipendier av samma storlek utgå till legitimerade läkare, som deltaga i rättspsykiatrisk kurs, därvid fängesläkare skulle äga företräde. Förre än dylika stipendier blivit beviljade, torde — som av det anförda framgår — det med inrättandet av en lärarbefattning i rättspsykiatri åsyftade gagnet icke helt kunna vinnas. Emellertid synes det för närvarande icke vara anledning att annan läkare än den, som är anställd vid centralfängelse, straffängelse eller kronohäkte erhåller rätt till stipendier för genomgående av rättspsykiatrisk kurs. Vad antalet dylika stipendier beträffar, bör väl icke ifrågasättas mindre

än två för varje kurs. Därmed skulle fyra fängelseläkare årligen kunna erhålla understöd för genomgående av rättspsykiatrisk kurs.

Denna motion blev emellertid av riksdagen avslagen, sedan statsutskottet avstyrkt densamma med den motivering, att den då pågående utredningen av frågan om revision av gällande bestämmelser angående sinnessjuka först borde avvakts. Numera har denna utredning blivit prövad av Kungl. Maj:t och riksdagen, och den 19 september 1929 utfärdade Kungl. Maj:t de nya författningarna angående vården av sinnessjuka. I samband härmed utfärdade Kungl. Maj:t även kungörelse om vissa ändringar i kungörelsen den 17 december 1915 angående villkor för behörighet till vissa civila läkarbefattningar. Av dessa ändringar må här nämnas ett stadgande, att det för behörighet till läkarbefattning vid annan under fångvårdens inseeende stående anstalt än sinnessjukavdelning — för läkare vid sådan kräves hospitalsöverläkarkompetens — liksom ock till läkarbefattning vid stadsfängelse erfordras att antingen vara behörig till befattning såsom andre läkare vid statens sinnessjukhus *eller ock*, förutom att vara legitimerad läkare, *hava genomgått rättspsykiatrisk undervisningskurs.*

Konsekvensen av denna skärpning i behörighetsvillkoren för fängelseläkare borde ju — synes det mig — hava varit äskandet av anslag till stipendier åt fängelseläkare för genomgående av rättspsykiatrisk kurs, liksom stipendier, såsom nämnts, pläga utgå för beivrande av de med viss tids mellanrum anordnade ämbetsläkarkurserna för vinnande av behörighet till första provinsialläkartjänst. När anslag härtill senast beviljades, blevo dessa stipendier nedtagna från förutvarande 1,000 kronor till 700 kronor, vilket motiverades därmed, att deltagarna i dessa ämbetsläkarkurser, vilka äro ordinarie provinsialläkare, numera äga att under tiden för kursen bibehålla samtliga avlöningsförmåner obeskurta. En sådan förmån kan emellertid ej komma fängelseläkarna till del, utan torde dessa, då deras avlöning utgår i form av arvoden, tvärtom behöva avstå samtliga löneförmåner vid beivrande av utbildningskurs. Vid sådant förhållande synes det icke vara anledning att göra minskning i det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet å 100 kronor till stipendium åt läkare vid fångvårdsanstalter för genomgående av kurs i rättspsykiatri.

Under åberopande av här ovan från den förra motionen i ämnet återgivna motiveringen och med framhållande, att det alltjämt icke funnits någon fängelseläkare bland dem, som beivrat de rättspsykiatriska kurserna, får jag sålunda hemställa,

att riksdagen till stipendier åt läkare vid fångvårdsanstalter för genomgående av rättspsykiatrisk kurs måtte för nästa budgetår anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor.

Stockholm den 17 januari 1930.

Alfred Petré.

